

Kannabismarkkinat liikkeessä

TUUKKA TAMMI

Kannabis on maailman yleisimmin käytetty laiton päihde. YK:n arvion mukaan noin 180 miljoonaa ihmistä on käyttänyt kannabista viimeisen vuoden aikana. RAND-tutkimuslaitos arvioi kannabiksen globaalin vähittäiskaupan arvoksi noin 125 miljardia euroa.

Kannabiksen käytön laillistaminen on edennyt viime vuosina eritoten Yhdysvalloissa. Päihdekäyttö on laillistettu kahdeksassa ja lääkekäyttö lähes 30 osavaltiossa. Valtioista Uruguay laillisti kannabiksen päihdekäytön vuonna 2013 ja Kanada aikoo tehdä saman tänä tai ensi vuonna.

Yhdysvalloissa laillisten kannabismarkkinoiden ennustetaan kasvavan tänä vuonna 26 prosenttia edellisvuodesta – seitsemään miljardiin dollariin. Iso osa kasvusta tulee Kaliforniasta, joka laillisti kannabiksen käytön viime marraskuussa. Kalifornia on Yhdysvaltain väkirikkain osavaltio, yksi maailman merkittävimmistä talousalueista ja tunnettu kaupallisesta innovatiivisuudestaan. Uusia markkina-avauksia on varmasti tulossa.

Kyse on valtavista markkinoista, joita ollaan siirtämässä mustan talouden piiristä osaksi säänneltyjä ja verotettavia kuluttajamarkkinoita. Ei ole yhdentekevää, miten ja millä perustein muutos toteutetaan. Toteuttamistavat ja niiden perustelut vaihtelevat. Suuria eroja on siinä, mikä rooli tutkimustiedolla on sääntelytavan valinnassa ja mikä rooli tutkimukselle annetaan haittojen ja hyötyjen seurannassa. On myös merkityksellistä, minkä tieteenalojen ja kenen valikoimaa tai tulkitsemää tietoa kannabispolitiikassa käytetään.

Kanadassa julkaistiin joulukuussa perinpohjainen asiantuntijaraportti, jossa tutkimusevidenssiin nojaten hahmotellaan sellaista kannabiksen sääntelyn mallia, josta koituisi mahdollisimman vähän kansanterveydellisiä ja muita haittoja. Kanadassa tukeudutaan selvästi enemmän kansanterveysnäkökulmaan kuin Yhdysvalloissa, jossa taloudelliset laskelmat ja yksilönoikeudet ovat olleet tätä keskeisemmässä roolissa.

Tässä YP-lehdessä julkaistaan Pekka Hakkaraisen ja Karoliina Karjalaisen tutkimusartikkeli kannabiksen käytöstä Suomessa ja siitä, mitä suomalaiset tätä nykyä ajattelevat kannabispolitiikasta. Lähes viidennes 15–69-vuotiaista suomalaisista on kokeillut kannabista. Tämä vastaa lähes miljoonaa ihmistä. Väestökyselyä edeltäneen vuoden aikana kannabista oli käyttänyt noin 240 000 suomalaista. Vaikka kannabiksen käytön kokonaiskuvaa luonnehtii moninaisuus, tutkijat luonnostelevat kannabiksen ”tyyppikäyttäjän” kuvan: hän on nuori tai nuorehko kaupungissa asuva mies, joka polttelee satunnaisesti kavereidensa tarjoamaa, usein kotikasvatettua marihuanaa. Kannabiksen kotikasvatus on yleistynyt Suomessa.

Suomalaisten käsitykset kannabiksen käytön riskeistä ovat tutkimuksen mukaan lieentyneet, mutta kansalaisilta ei löydy tukea kannabiksen laillistamiselle yhdysvaltalaisosavaltioiden tapaan. Tätä suurempaa kannatusta kansalaisilta sai depenalisaatio eli luopuminen kannabiksen käytöstä rankaisemisesta.